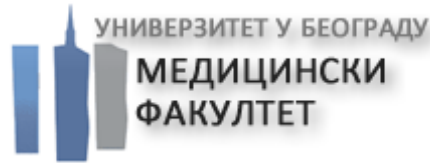

Osnovne akademske studije sestrinstva

Predavanje 2.

1. Virusi izazivači respiratornih infekcija
2. Virusi izazivači osipnih groznica
3. Virusi uzročnici infekcija gastrointestinalnog trakta

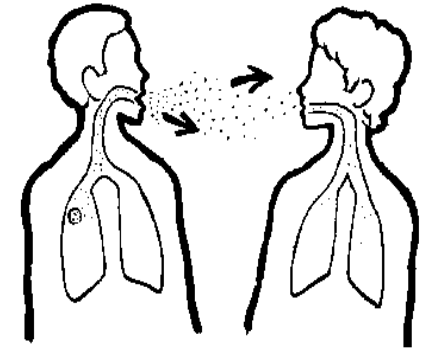
Prof. dr Maja Ćupić

Katedra za Mikrobiologiju, Medicinski fakultet,

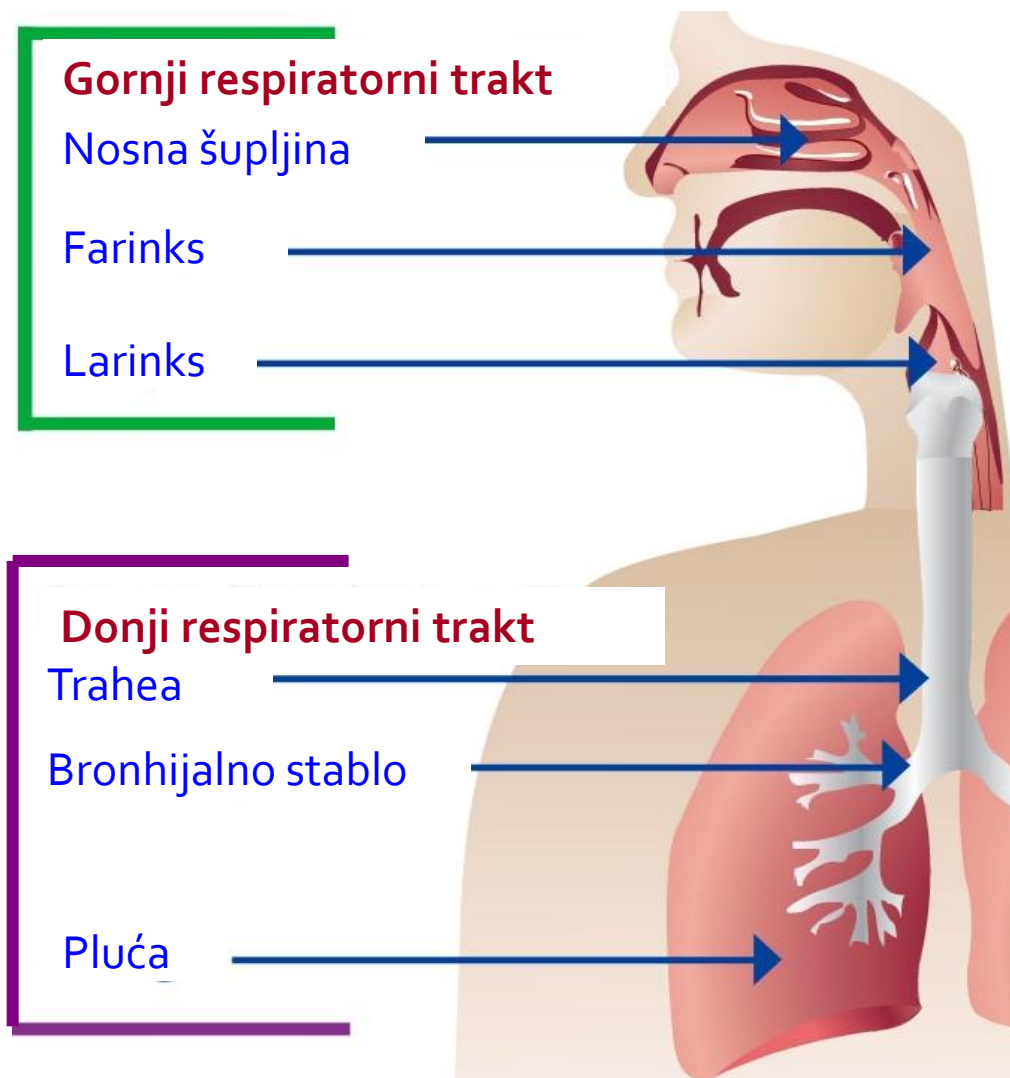
Univerzitet Beograd

Virusne infekcije respiratornog trakta

- Transmisija – kapljično (dominantno) kontakt sa svežim sekretima iz RT
- Kratak inkubacioni period (2-7 dana)
- Velika količina virusa i pre pojave simptoma
- Lako se prenose
- Pojava epidemija (pandemija)

Tip virusne infekcije – lokalne (sa sistemskim manifestacijama)

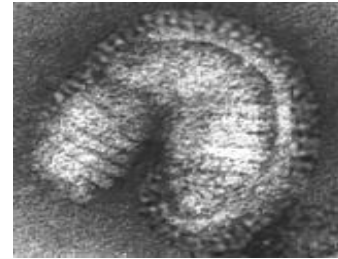

Klinički sindromi

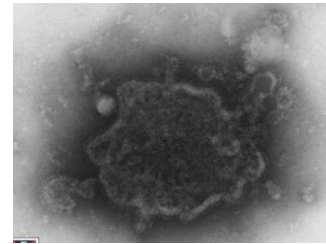
- Rinitis
- Faringitis
- Krup (Laringotraheobronhitis)
- Bronhitis
- Bronhiolitis
- Pneumonija

Virusi uzročnici respiratornih infekcija

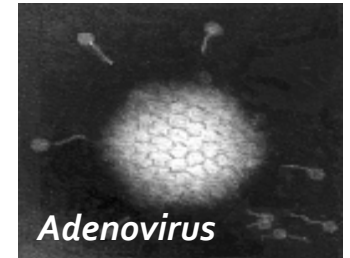
- Influenca A i B
- Respiratorni sincicijalni virus
- Parainfluenza virusi 1-4
- Metapneumovirus
- Bocavirus
- Adenovirusi
- Enterovirusi
- Rinovirusi
- Koronavirusi

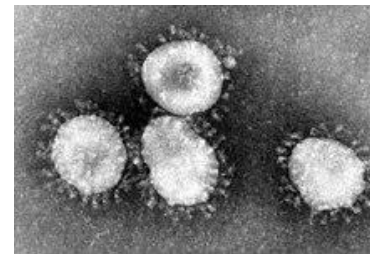
Influenzavirus

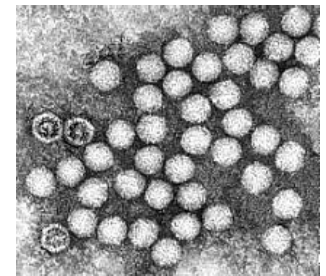
Parainfluenzavirus

Adenovirus

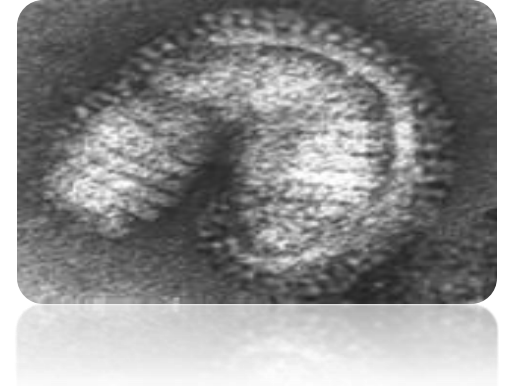
Coronavirus

Enterovirus

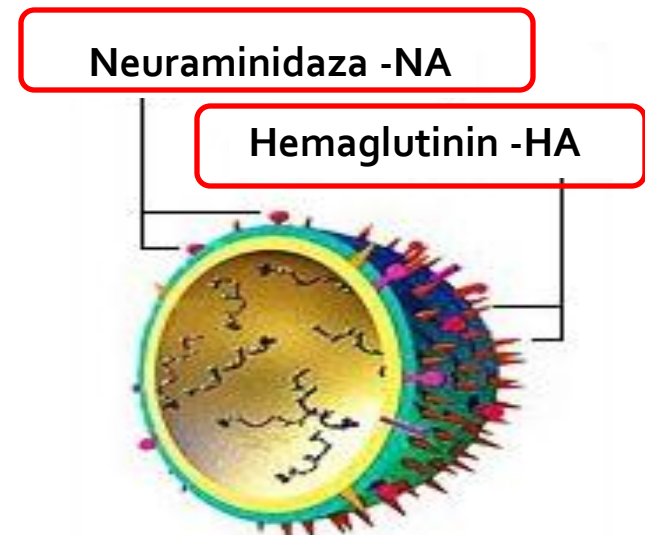
Orthomyxoviridae-Influenza virus

- Porodica *Orthomyxoviridae*
- Pleomorfne partikule veličine 80-120 nm
- segmentirani “-”ss RNK genom
- kapsid spiralne simetrije
- omotač

Površinski antigeni HA/NA uloga:

- Uspostavljanje infekcije
- Za maturaciju progenih virusa
- Imunogeni
- Targeti za antivirusne lekove

Klasifikacija

✓ Influenca A virus

- **Epidemije i pandemije**
- **Životinje i ljudi**

✓ Influenca B virus

- **Epidemije**
- **Samo ljudi**

✓ Influenca C virus

- retko izaziva infekcije kod ljudi

✓ Influenca D virus- “ *Influenza C related virus*”

- Izolovan iz uzoraka stoke (goveda)

Osnovne odlike influenza A virusa

Visoko antigenski varijabilan virus

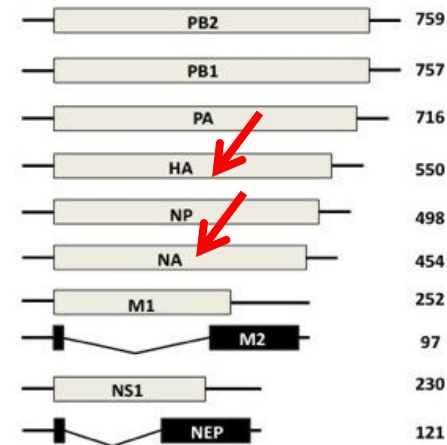
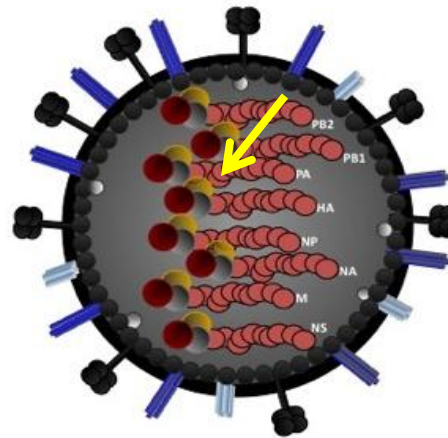
Širok opseg domaćina: ptice i sisari (ljudi i životinje)

Sposobnost adaptacije i "preskakanja" barijere vrste

Širenje na globalnom nivou-
Pretnja po javno zdravlje

Razlozi visoke varijabilnosti Influenca A virusa

- Segmentiranost genoma
  - genetičke rekombinacije pri dualnim infekcijama (virus čoveka i dr. specijesa) – **genetsko resortiranje**
  - Spontane greške pri replikaciji- **mutacije** (HA-NA geni)

Mogući broj kombinacija HA i NA subtipova
influenca A virusa

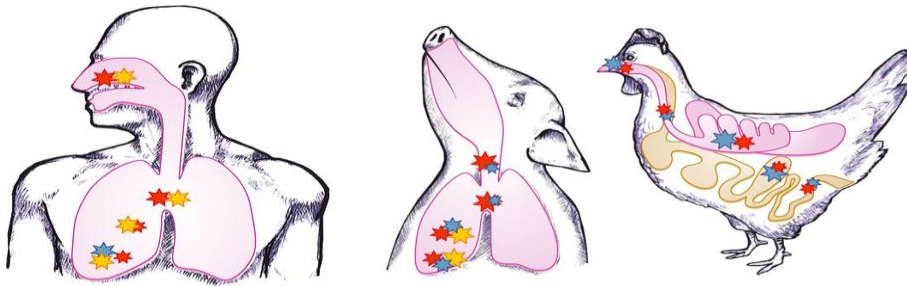

$$18 \times 11 = 198$$

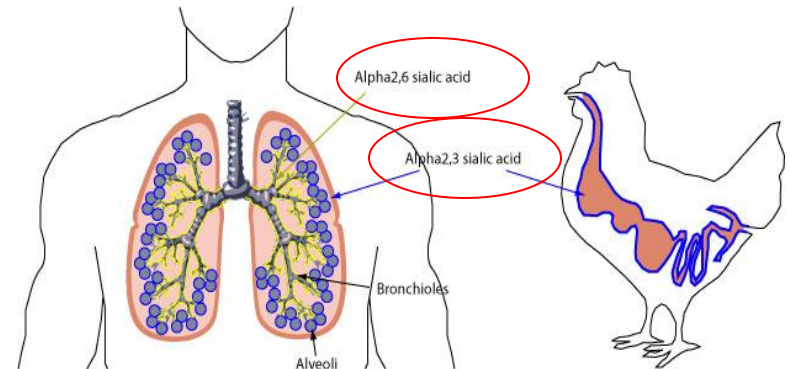

Specifičnost HA i HA-R kod različitih specijesa

- Receptor (R) na ćelijama RT je **SIJALINSKA KISELINA (SK)**
- Domaćini koji eksprimiraju obe vrste receptora su “izvori” genetičke raznovrsnosti novih virusnih varijanti
- **Virus pričjeg gripa – α 2,3 SK-R**
- **Svinski i humani virus gripa- α 2,6 SK- R**

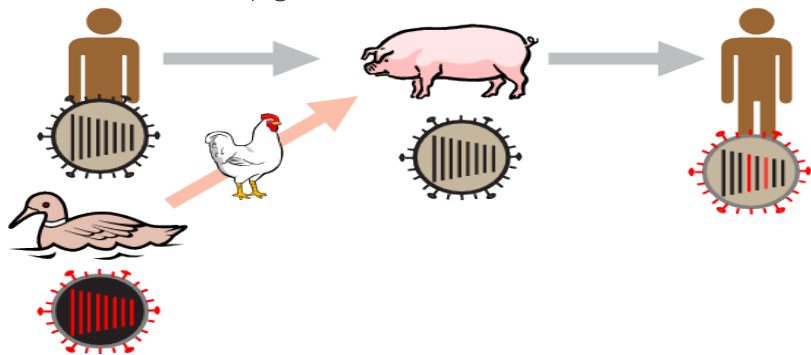

α 2,6 SA	α 2,3 SA MAA-I	α 2,3 SA MAA-II
+++	+++	+++
++	++	++
+	+	+

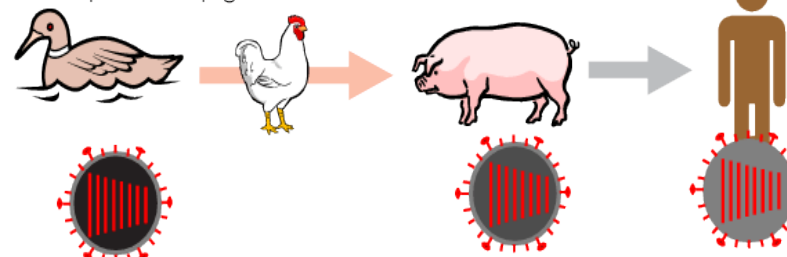

Genetičko resortiranje vs direktna adaptacija influenca A virusa

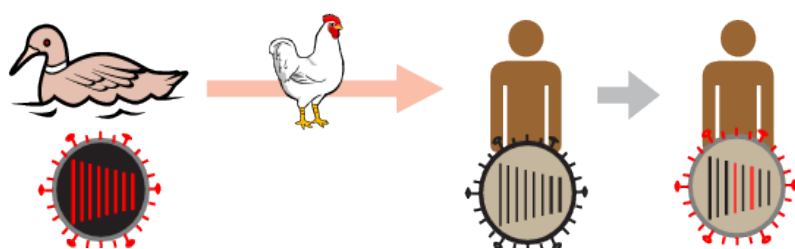
A. Reassortment in pigs

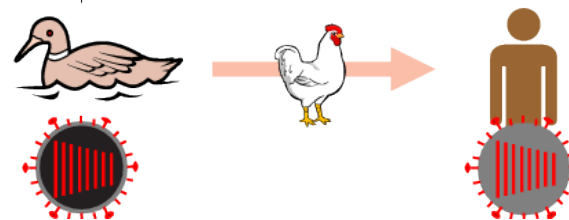
B. Adaptation in pigs

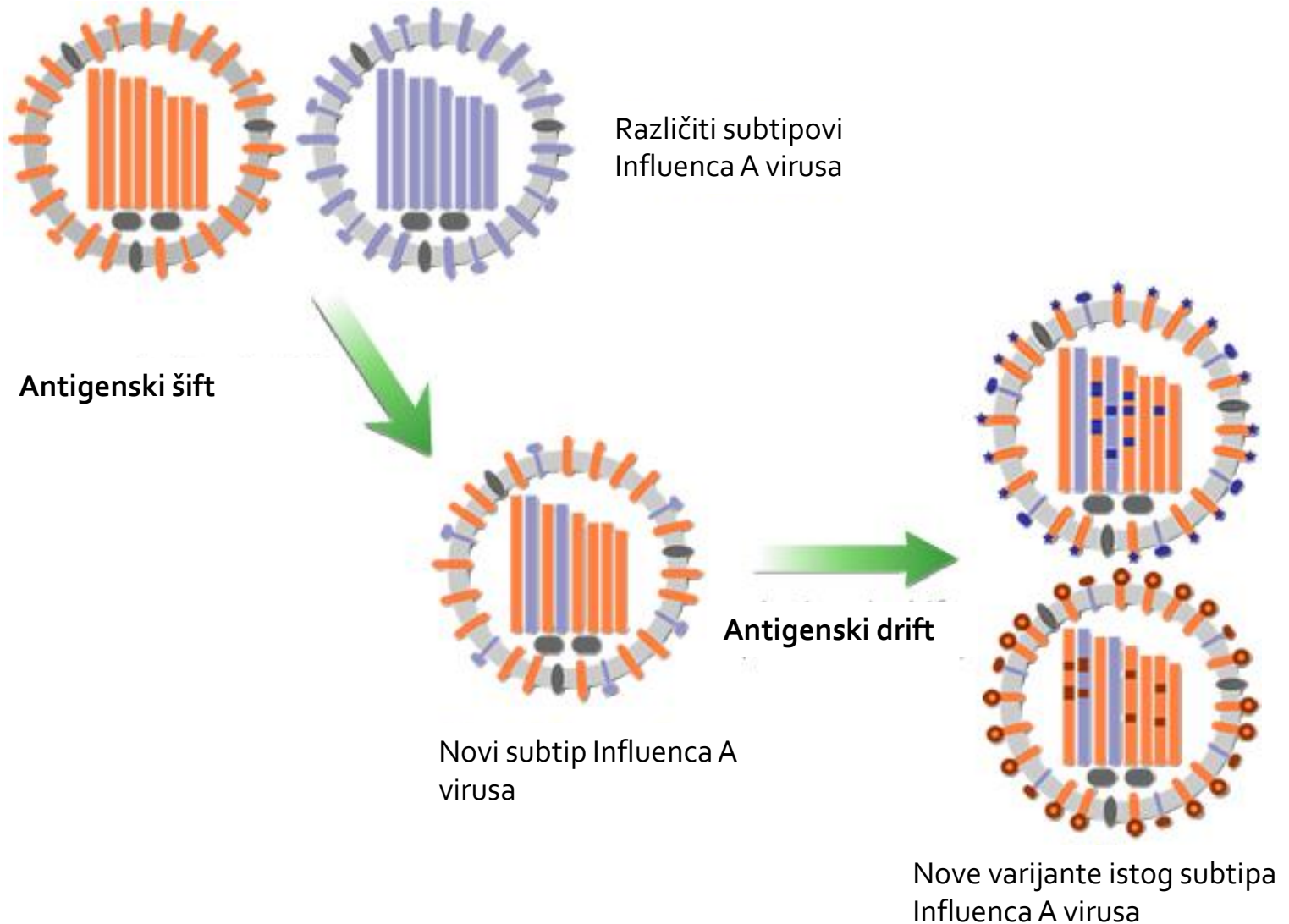
C. Reassortment in humans

D. Adaptation in humans

Antigenska varijabilnost Influenca A virusa

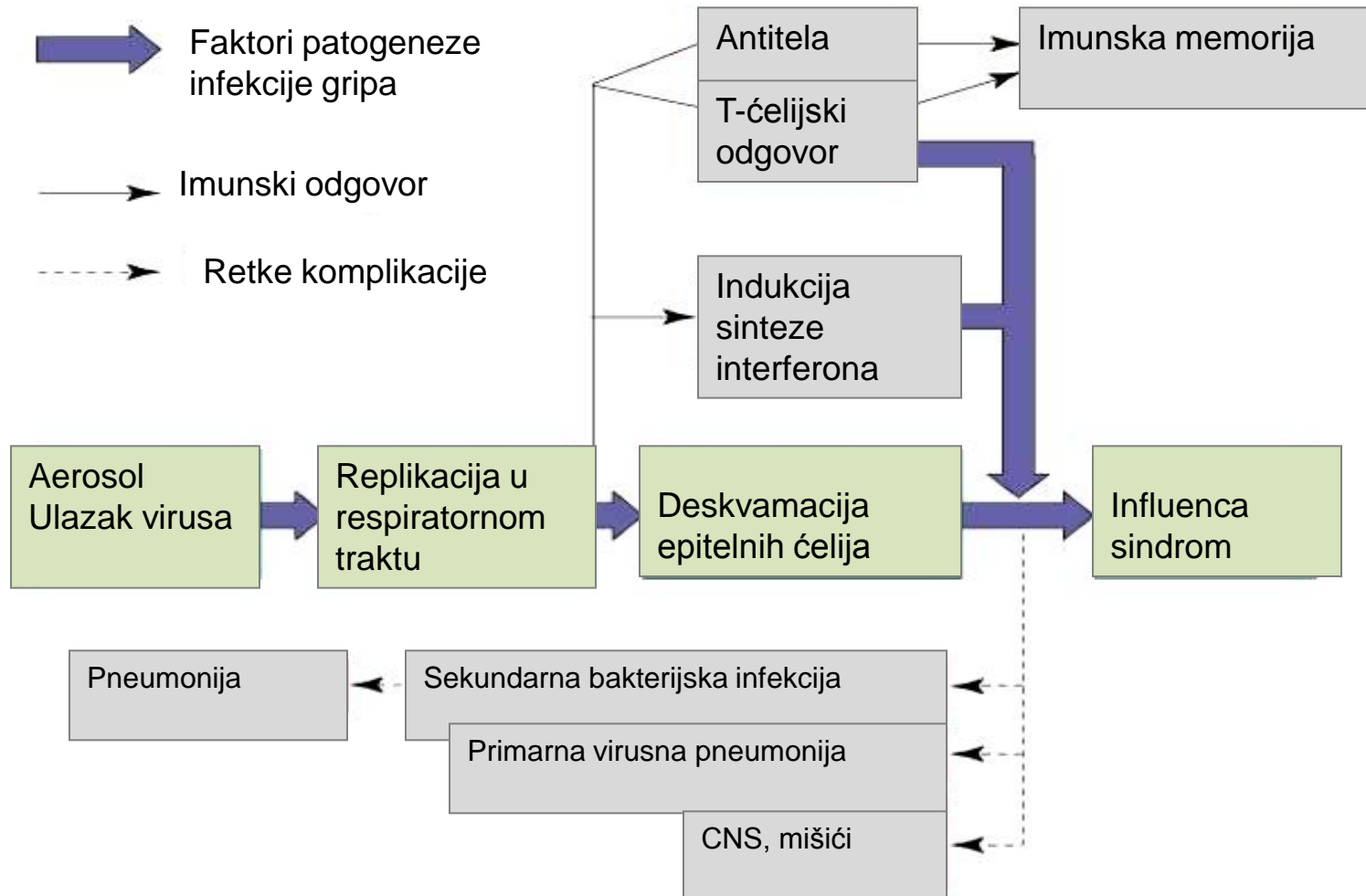

Zašto *V. Influenza B* ne uzrokuje pandemije?

- Virus je patogen samo za čoveka koji je jedini rezervoar u prirodi
- Ne postoji mogućnost rekombinovanja virusa unutar istog specijesa (samo "driftovi")

Patogeneza infekcije

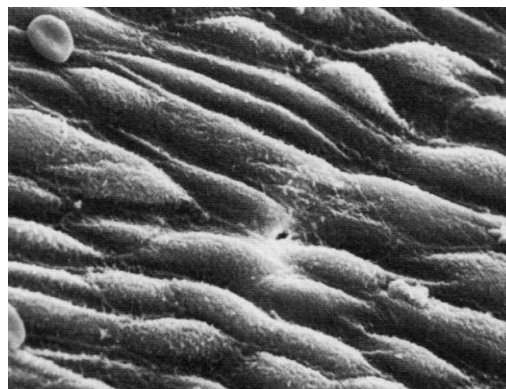

Kliničke manifestacije

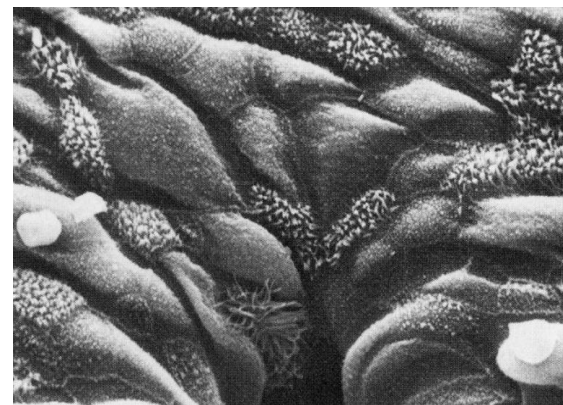
- ✓ Akutna infekcija – grip
- ✓ Komplikacije infekcije
- ✓ Kliničke manifestacije infekcije su posledica velike produkcije interferona i citokina

Normalna trahealna sluznica

Trahealna sluznica 3 i 7 dana nakon infekcije

Laboratorijska dijagnoza

Uzorci: nazofaringealni aspirat, ispirak, bris nosa, guše (krv za serodijagnostiku)

Virusološka dijagnostika (direktna, egzakna, dokazuje virus, deo virusne čestice : Ag, NK)

- **Molekularni testovi - RT-PCR, RTQ-PCR**
- Izolovanje virusa: u sistemima živih ćelija (kulture ćelija, embrionirana jaja)

Serološka dijagnostika (indirektna dokazuje anti virusna antitela) — seroepidemiologija

Prevenција gripa – aktivna imunizacija

SEZONSKA vakcina

- vakcina štiti samo u toku aktuelne sezone
- Sadrži izmenjene, nove sojeve A i B tipa virusa, koji su bili prisutni u populaciji prethodne sezone prema preporuci SZO
- Vakcinisati rizične grupe: >65 god., mala deca, pacijenti sa hroničnim bolestima, srčanim, plućnim i metaboličkim bolestima

Kako pravilnim ponašanjem i sprovođenjem higijenskih mera smanjiti rizik od gripa

**VIRUSI
IZAZIVAČI
OSIPNIH
GROZNICA**

Ospa, osip, egzantem ([lat. exantema](#))

promene na koži, koje mogu zahvatiti jedan deo ili celu površinu kože tela.

PATOGENEZA VIRUSNIH OSIPA

Direktno dejstvo virusa

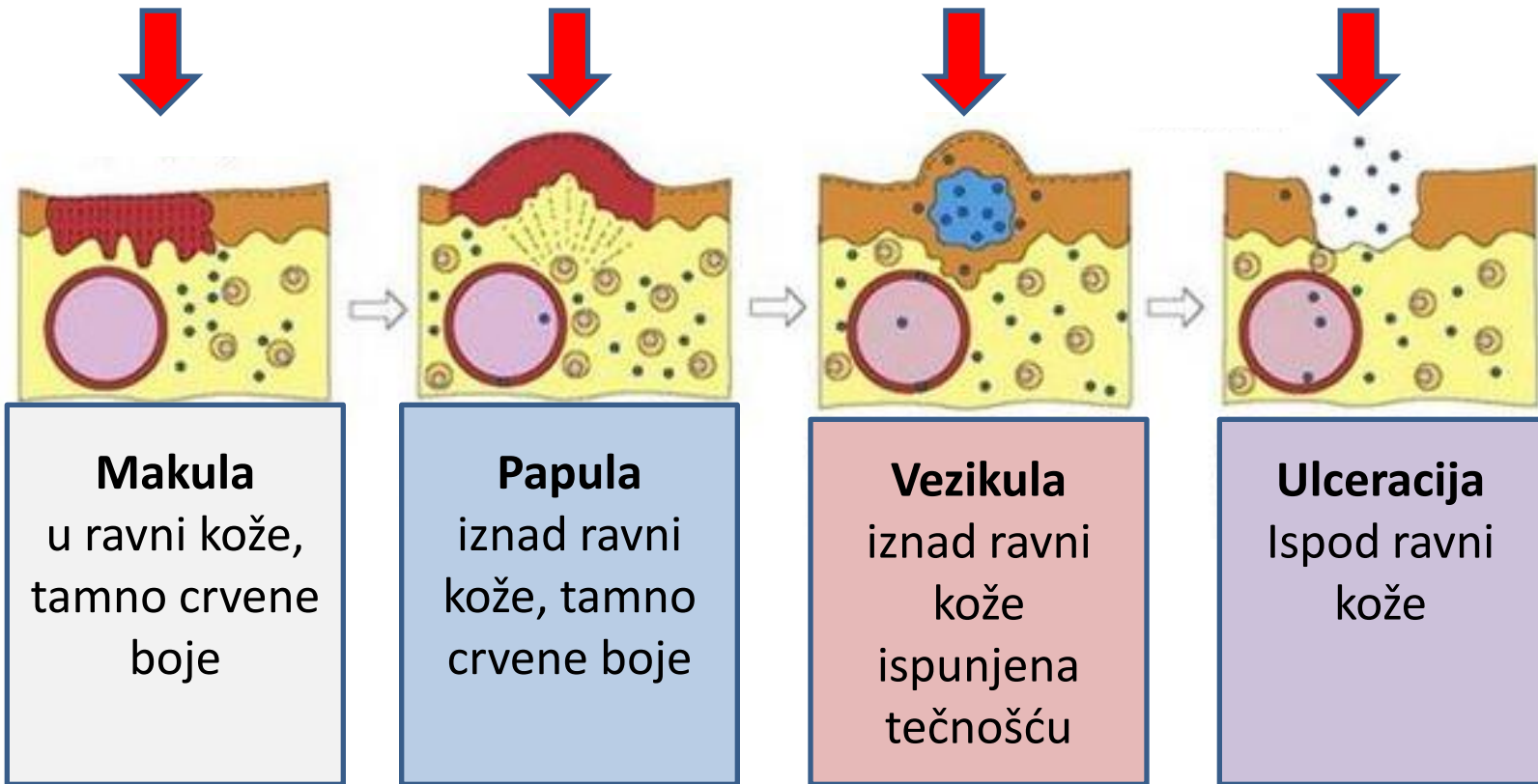
- oštećenje epitelnih ćelija i/ili endotelnih ćelija malih krvnih sudova

Indirektno dejstvo virusa - imunopatologija

- Inflamacija, imunski kompleksi,....

PATOGENEZA VIRUSNIH OSIPA

Virusi do kože dospevaju direktno, preko krvi ili imunskih kompleksa

Najznačajnije virusne osipne groznice kod dece

Ovčije boginje
Varicella-Zoster virus

Rubela
Rubella virus

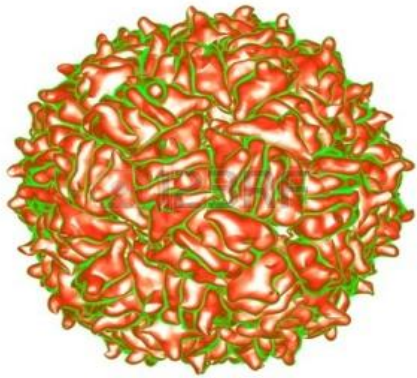
Male boginje
Morbilli virus

Rozeola
Human herpes virus 6

Erythema infectiosum (Peta bolest)
Parvo virus B19

Togaviridae

- sferične čestice sa omotačem 65-70nm
- “+” ss RNK
- Ikozaedarna simetrija kapsida
- omotač
- ***Rod: Rubivirus***
- ***Vrsta: Rubellavirus***

RUBELLA VIRUS

- ✓ Put prenošenja – kapljični
- ✓ Inkubacija 14 – 21 dan

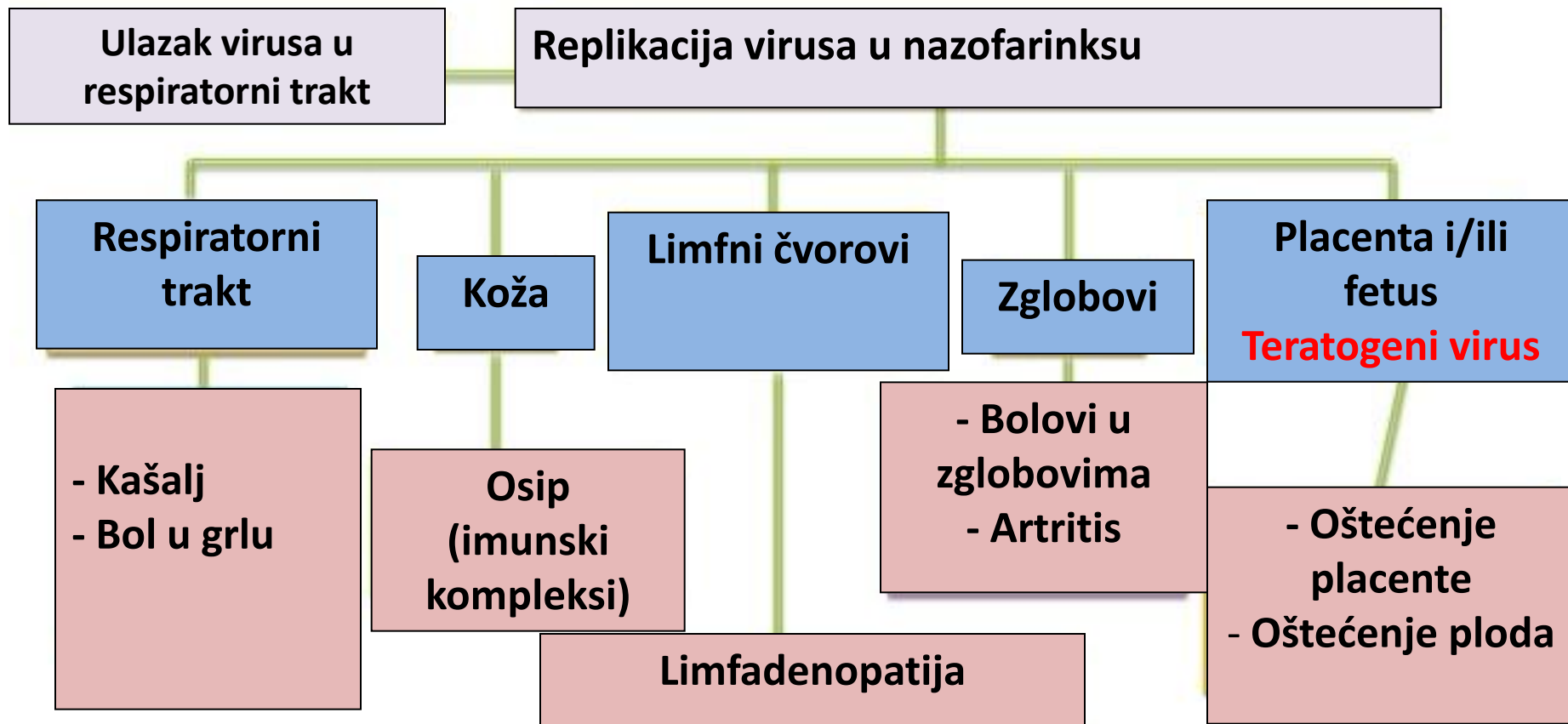
Stečena rubela

- Makulopapularna ospa
- limfadenopatija
- Povišena temperatura
- bol u zglobovima /artropatija
- retke komplikacije (encefalitis,..)

Kongenitalna rubela-*in utero*

- Infekcija zahvata sve organe i tkiva embriona/ploda
- Stepem oštećenja zavisi od perioda trudnoće

RUBELA patogeneza

RUBELLA VIRUS i trudnoća

- **Teratogeni virus**-kongenitalni rubela sindrom
- Incidenca 1-10/100.000 porođaja

Rizik od transmisije

1 trimestar

2 trimestar

3 trimestar

porođaj

Rizik od malformacija

2-12 nedelja gestacije

13-18 nedelja gestacije

> 18 nedelja gestacije

Laboratorijska dijagnostika rubele

Uzorci: krv, nazofaringealni aspirat, saliva, urin, amnionska tečnost, krv ploda/neonatusa

- Klinička

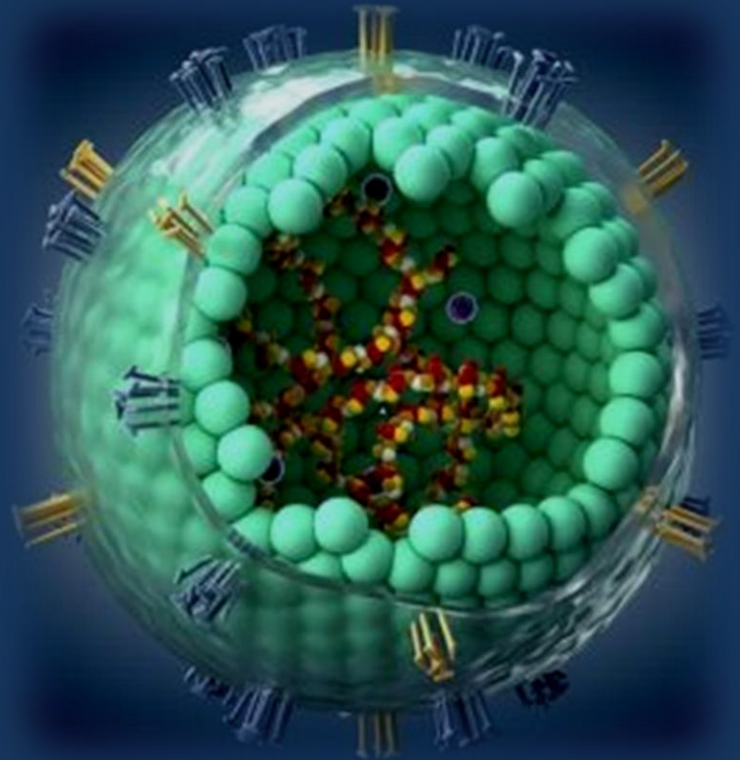
Prevenција

MMR - atenuisana vakcina

Morbillivirus osnovne odlike

- Familija: Paramyxoviridae
- Sferične velike čestice 150-200 nm
- “-” ssRNK, spiralni nukleokapsid ,omotač
- Čovek jedini domaćin
- Nema animalnih rezervora
- Obećavajuće za eradikaciju
- 1 serotip

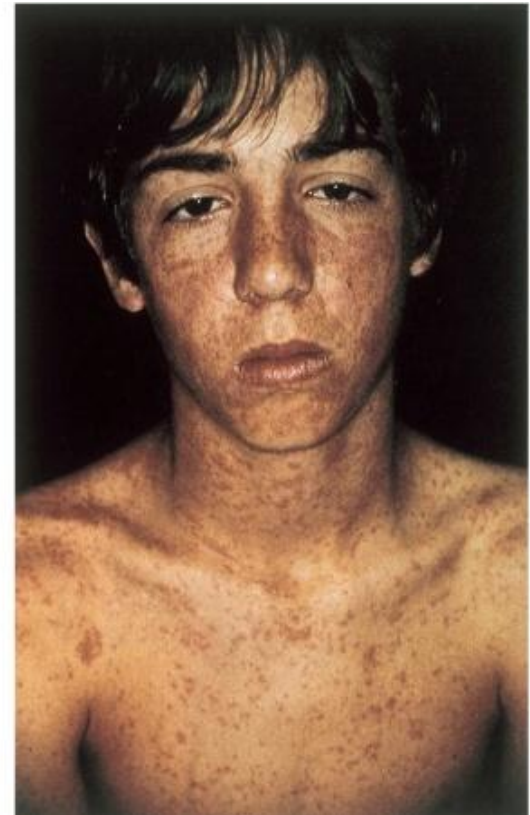

Morbilli virus- Virus malih boginja

- Sistemsko oboljenje – Morbille (male boginje)
- Inkubacija 7 do 21 dan

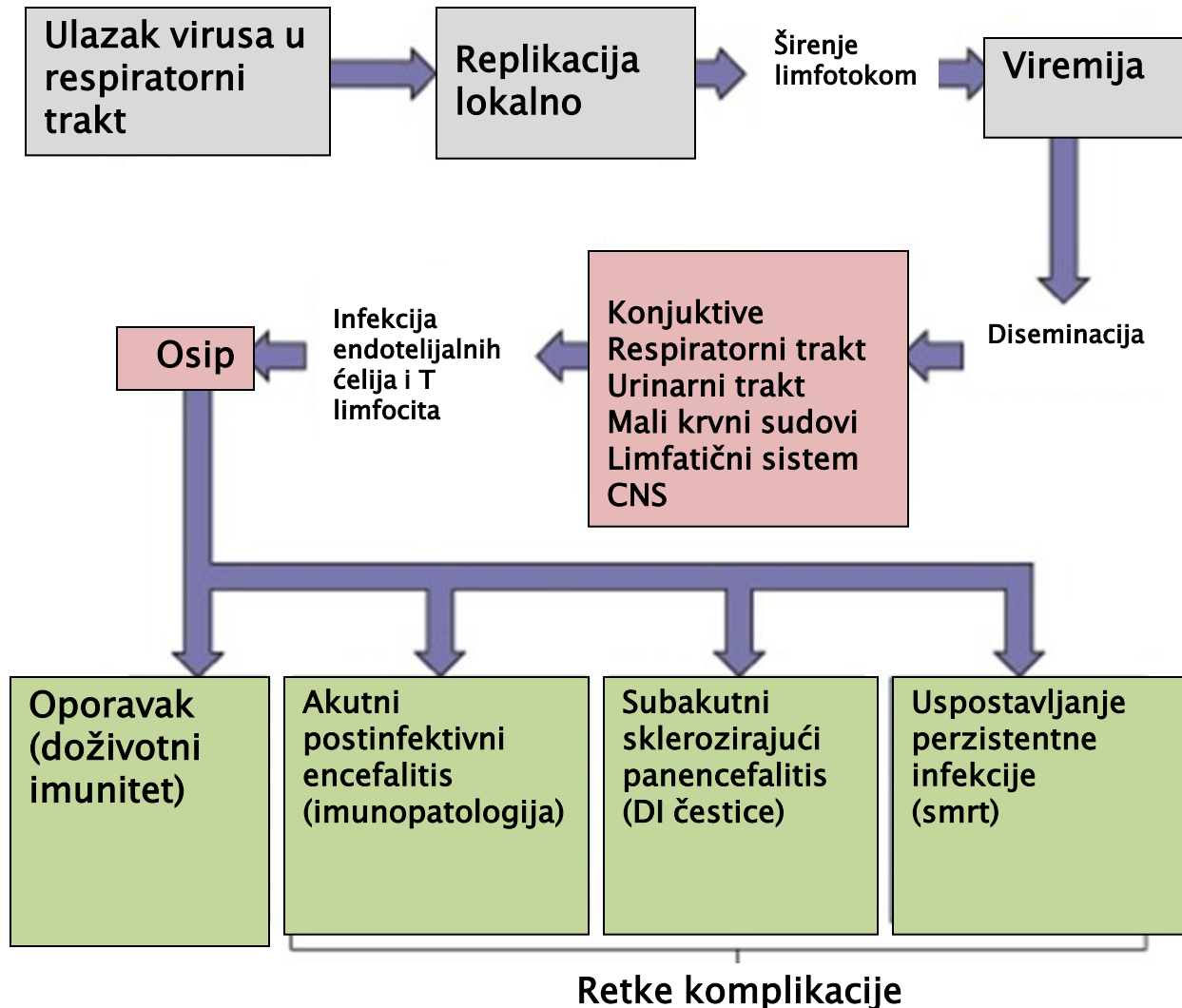
Kontagioznost morbila

- Visoka kontagioznost obolenja $>90\%$
  - Respiratorna transmisija
  - Indirektno kontaktom rukama ili preko R_0 Raste kontagioznost pri iriranih
svežim vlažnim sekretima iz respiratornog trakta pacijenta
  - Na sobnoj temperaturi na površinama predmeta viabilan do 2h
  - Aerosolizirani zadržava infektivnost >30 min.
- Faktori sredine koji doprinose transmisiji:
- Prenaseljenost, veličina društvene zajednice, klimatski faktori
  - Epidemije na 2-5 godina traju 3-4 meseca

Hepatitis C (2) Ebola (2) HIV (4) SARS (4) Mumps (10) Morbile (18)

Jedna od najlakše prenosivih bolesti

Patogeneza malih boginja

Atipične bolesi i komplikacije morbila

- Izrazit limfotropizam

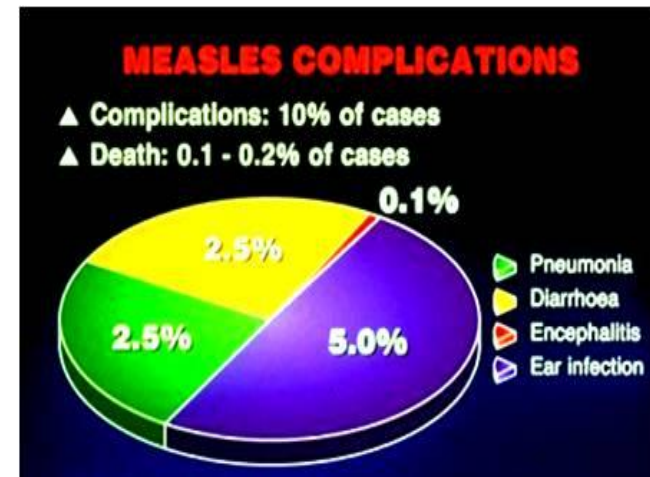
- Imunosupresija

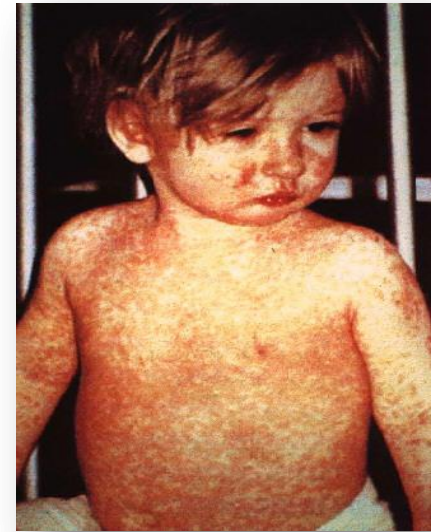
- Atipične morbile (pneumonija)

ili

- Modifikovane morbile - kod odojčadi sa rezidualnim antitelima od majke

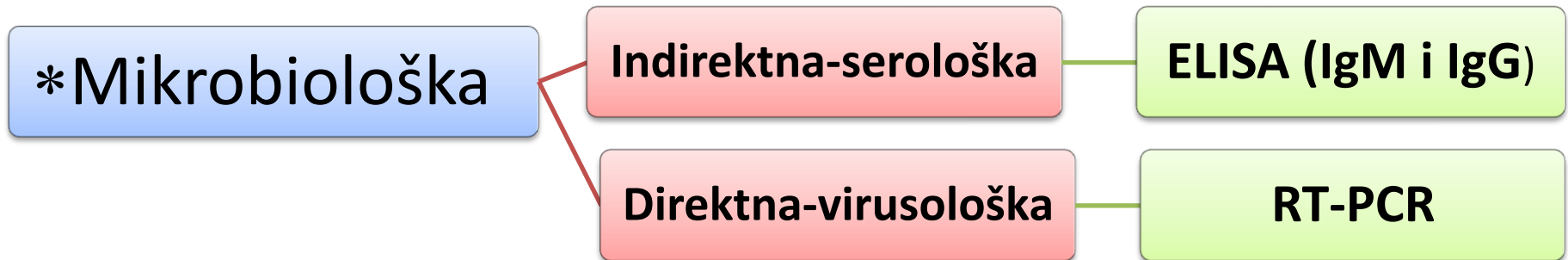

Laboratorijska dijagnostika morbila

Uzorci: nazofaringealni aspirat, saliva, krv, urin, likvor

- Klinička

Prevenција:

MMR - atenuisana vakcina

Razlozi za ponovnu pojavu morbila na pragu eradikacije

- Nedovoljan obuhvat vakcinacijom
- Nedoslednost vakcinacije sa 2 doze MMR vakcine
- Opadanje kolektivnog-populacionog imuniteta
- Pojava imunskih rupa (engl. *immunity gaps*) čak i u sredinama sa visokim obuhvatom vakcinom

Potreban je jedan korak do zatvaranja "imunskih džepova" !

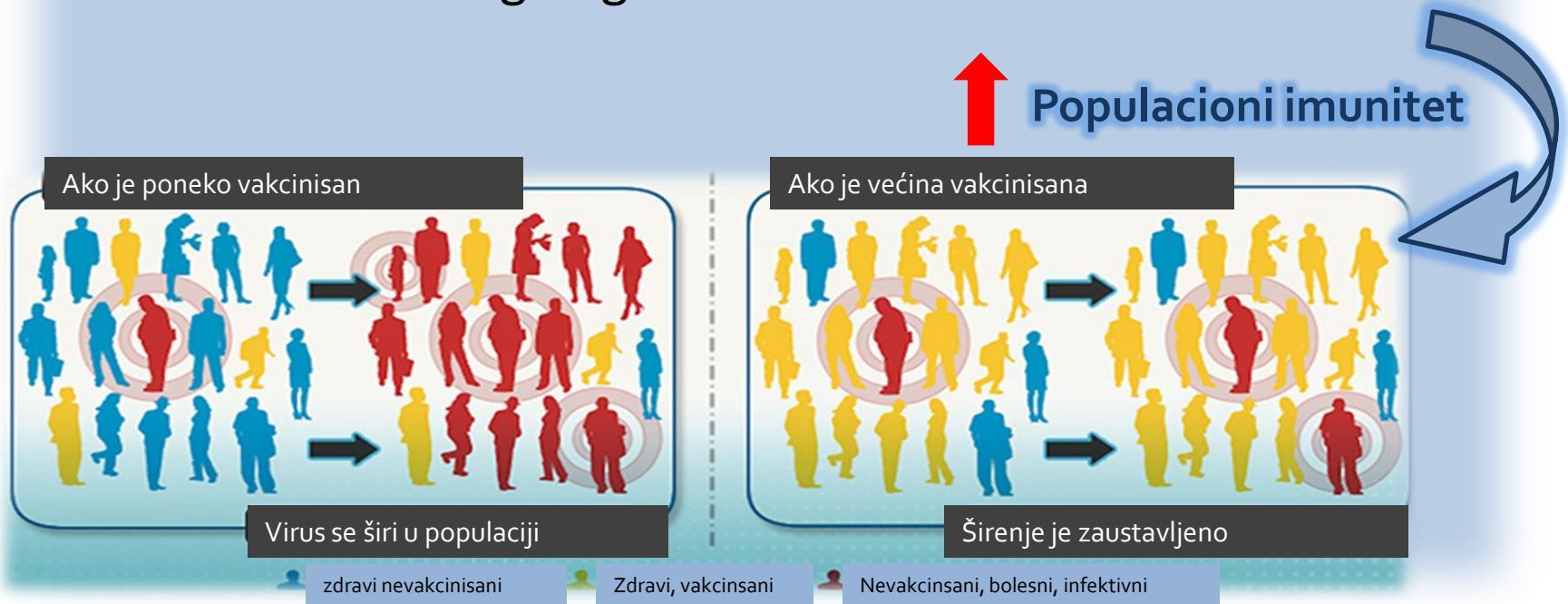
Ne oklevajte sa vakcinacijom !

Šta su imunski “džepovi” i za šta su odgovorni?

“Neresponderi”

- Indukcija slabog /neprotektivnog vakcinalnog imuniteta
- Izostanak imunskog odgovora

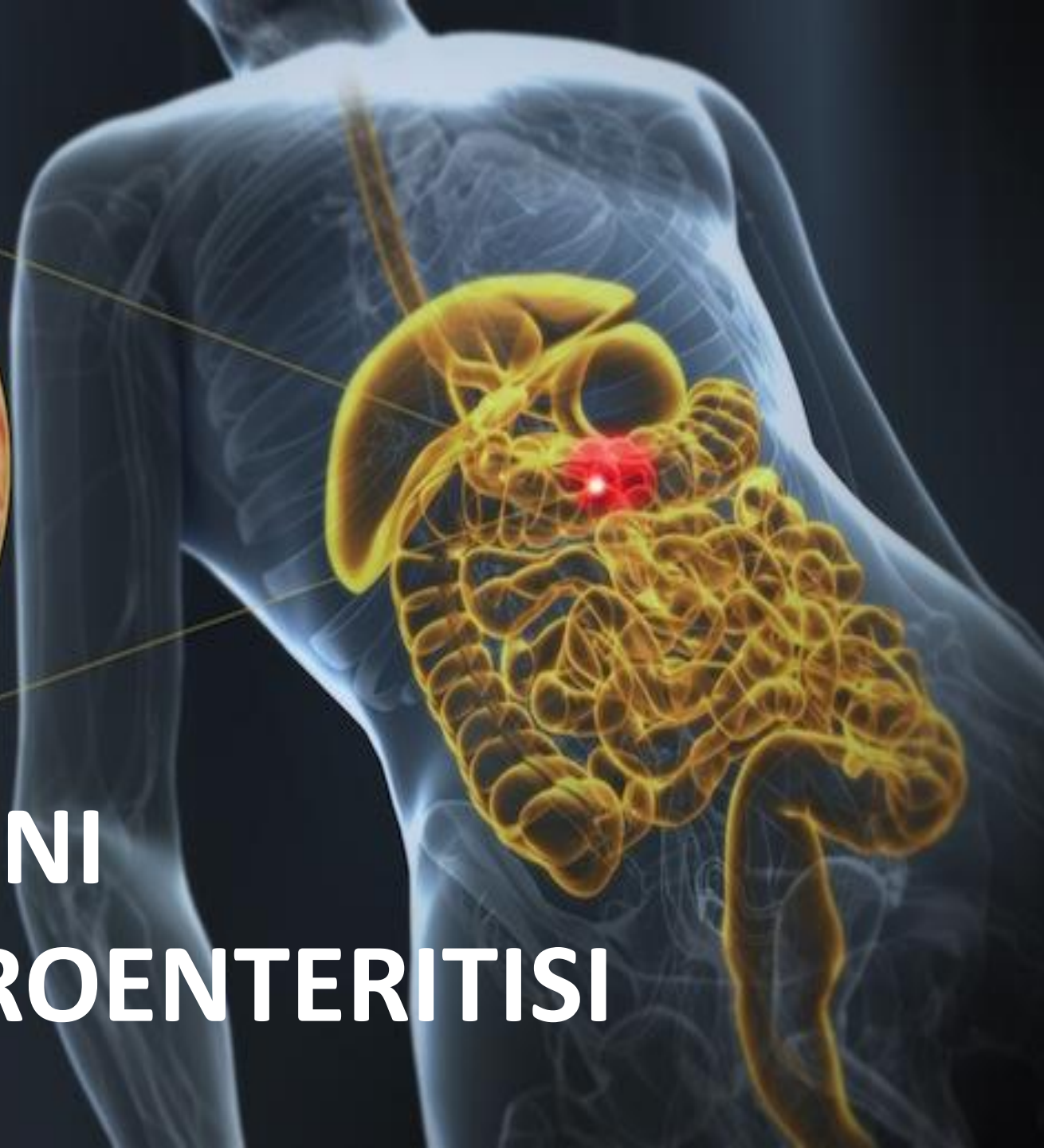
Cilj vakcinacije

---

suzbijanja/eradikacija morbila

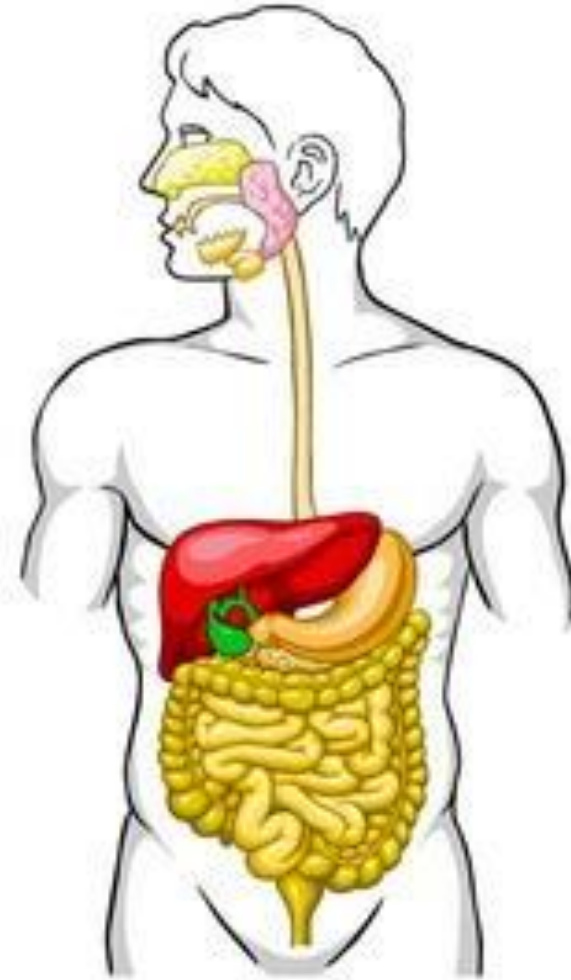
- Više od 90% pokrivenosti vakcinom na nacionalnom nivou
- Više od 80% pokrivenosti lokalni regioni
- Više od 95% obuhvat vakcinom dece do 5 godina starosti
- Smanjiti incidenciju morbila $< 5:1.000.000$ ljudi
- **Iskoreniti morbile**

VIRUSNI GASTROENTERITISI

GASTROINTESTINALNI SISTEM

Intestinalna mukoza:
= 300m^2

Prirodna barijera:

- Kisela sredina
- Prisustvo žučnih soli
- Prisustvo proteolitičkih enzima

Virusi u gastrointestinalnom traktu

- Virusi ulaze u organizam preko GIT ali NE izazivaju gastroenteritis
- Oportunistički virusi u sklopu sistemske infekcije mogu da inficiraju i GIT
- **PRAVI GIT VIRUSI-fekooralno i izazivaju GIT infekcije**

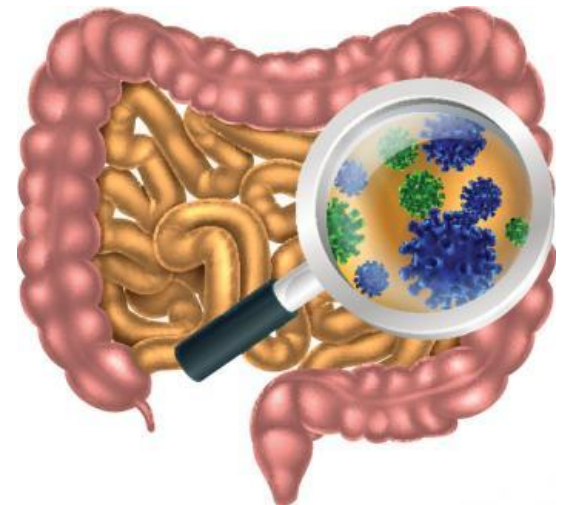

Virusi u gastrointestinalnom traktu

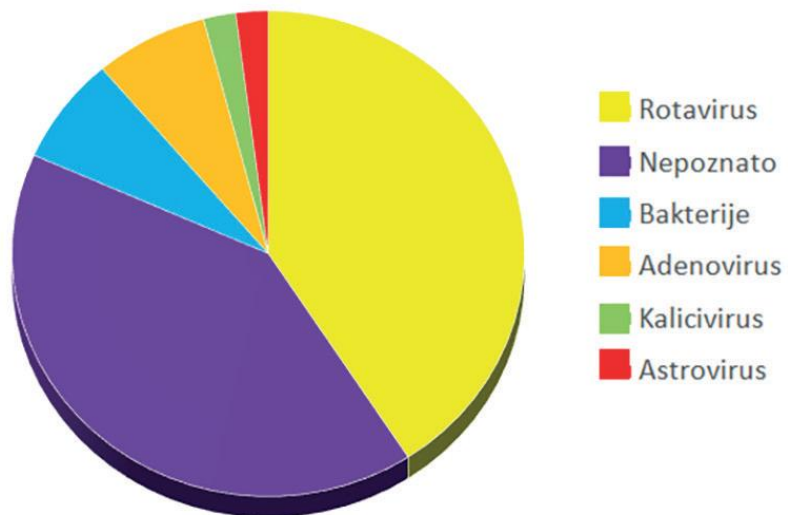
Virusi uzročnici gastroenteritisa

- Rotavirusi
- Calicivirusi
- Astrovirusi
- Adenovirusi 40, 41 -"F" enterični tipovi virusa
- Norwalk like virusi
- Coronavirusi
- Torovirusi

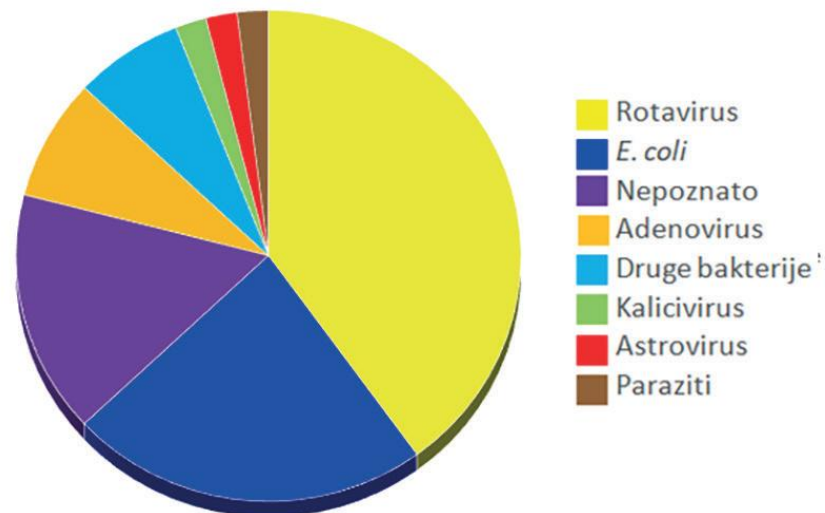

Zastupljenost GIT prema poreklu

Razvijene zemlje

Zemlje u razvoju

Osobine	ROTAVIRUS	CALICIVIRUS	ASTROVIRUS	ADENOVIRUS
Prenošenje	Feko-oralni	Feko-oralni	Feko-oralni	Feko-oralni
Mesto infekcije	Duodenum, jejunum	Jejunum	Tanko crevo	Tanko crevo
Inkubacioni period (dani)	1-3	0.5-2	1-2	8-10
Pojava	Epidemijski ili sporadično	Epidemijski	Sporadično	Sporadično
Uzrast	Novorođenčad, deca mlađa od 2 godine	Starija deca, odrasli	Novorođenčad, deca	Novorođenčad, deca
Dijagnoza	Molekularna Dg (RT-), Imunoaglutinacija, EIA, EM	RT-PCR, EM	RT-PCR, EM	PCR, Imunoaglutinacija, EIA, EM

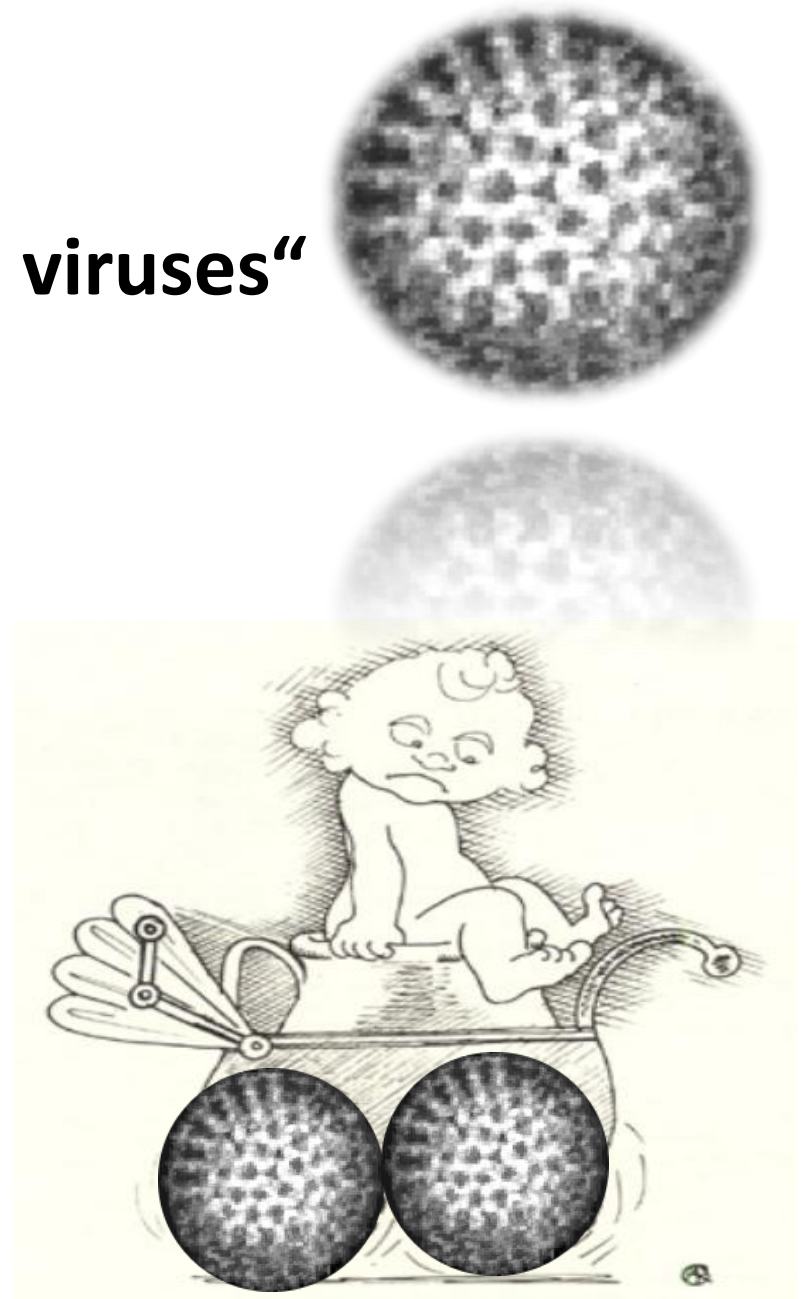
REOVIRIDAE

“Respiratory Enteric Orphan viruses”

Rod i vrsta:

➤ **Rotavirus**

- sferične partikule ~70 nm, izgled točka
- ds segmentirana RNK
- dvostruki kapsid bez omotača

Rotavirusi

- ubikvitarni virus
- transmisija: feko-oralno
- najčešći izazivači gastroenteritisa dece i odojčadi (veštačka ishrana)
- izuzetno su otporni na t° i pH spoljašnje sredine (zadržavaju infektivnost od +4 do +20°C i na pH= 3-10)

Inkubacija kratka (do 48 h)

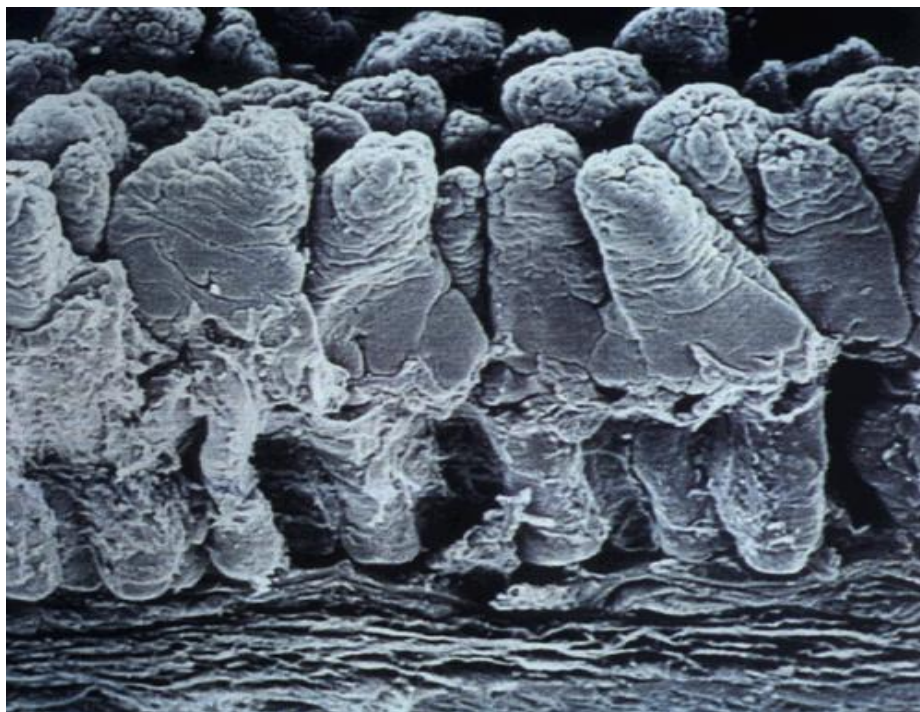
Kliničke manifestacije se razlikuju u različitim starosnim grupama:

- teški (fatalni) gastroenteritisi odojčadi i dece
- blagi (subklinički) gastroenteritisi odraslih
- Povraćanje, dijareja, povišena t° i groznica

Patogeneza rotavirusnih infekcija- EM crevnih resica

Normalan izgled crevnih resica

Skraćene, nadute i atrofične crevne resice

Dijagnostika, terapija i prevencija rotavirusnih gastroenteritisa

- **Uzorak:** Stolica
- **Virusološka dijagnostika**
  - Detekcija Ag (ELISA, imunoaglutinacioni testovi, EM)
  - RT- PCR

- **Terapija**

nadoknada tečnosti i elektrolita

- **Prevencija**

- dve žive atenuisane vakcine

1. RV5 (RotaTeq®)

Sadrži pet resortiranih rotavirusa humanog i bovinog porekla

2. RV1 (Rotarix)

Jedan soj humanog virusa

